INGLIZ TILI DARSLARIDA INTERAKTIV RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Akramxonova Dilnoza
Yangiqorg'on tuman 6-sonli umumiy
o'rta talim maktab o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu tezisda umumta'lim maktablarida ingliz tili darslarida interaktiv raqamli platformalardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Kahoot, Quizlet, Wordwall, LearningApps kabi vositalarning o'quvchilar motivatsiyasini oshirish, nutq faoliyati turlarini rivojlantirish va tezkor baholashni tashkil etishdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli vositalarni darsga samarali integratsiya qilish shartlari hamda amaliyotda uchraydigan to'siqlar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rsatib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *ingliz tili, interaktiv platforma, raqamli texnologiyalar, motivatsiya, geymifikatsiya, formativ baholash, nutq ko'nikmalari*.

Mamlakatimizda chet tillarni o'qitish tizimini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrdagi PQ-1875-son qarori bilan chet tillarni uzluksiz o'rganish tizimi yo'lga qo'yilib, o'qitish jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy etish vazifasi belgilangan [1]. Bugungi o'quvchilar raqamli muhitda ulg'aymoqda: M.Prensky ularni "raqamli mahalliylar" deb atab, bunday avlod axborotni tez, vizual va interaktiv shaklda qabul qilishga odatlanganini ta'kidlaydi [6]. Shu sababli faqat darslik va doskaga tayangan an'anaviy dars o'quvchilarning faolligini to'liq ta'minlay olmaydi.

Ingliz tili darslarida qo'llaniladigan interaktiv platformalarni vazifasiga ko'ra bir necha guruhga ajratish mumkin. Birinchidan, leksikani mustahkamlash va tezkor so'rov o'tkazish vositalari (Quizlet, Kahoot) yangi so'zlarni kartochkalar,

viktorinalar va o‘yinlar orqali takrorlash imkonini beradi. Ikkinchidan, grammatik mashqlarni o‘yin shaklida tashkil etuvchi konstruktorlar (Wordwall, LearningApps) o‘qituvchiga mavzuga mos topshiriqlarni tez tayyorlash va ularni sinfda yoki uyga vazifa sifatida berish imkonini yaratadi. Uchinchidan, autentik audio va video manbalar (BBC Learning English, British Council LearnEnglish) tinglab tushunish ko‘nikmasini real nutq namunalari asosida rivojlantiradi. To‘rtinchidan, hamkorlikdagi onlayn doskalar (Padlet) yozma nutq va guruhda ishlashni faollashtiradi.

Ushbu vositalarning asosiy didaktik imkoniyatlari quyidagilarda namoyon bo‘ladi. Avvalo, ball, reyting va vaqt chegarasi kabi geymifikatsiya elementlari o‘quvchilarda raqobat va qiziqish uyg‘otib, darsga ichki motivatsiyani kuchaytiradi. Shuningdek, platformalar har bir o‘quvchiga o‘z sur’atida ishlash imkonini berib, individual yondashuvni ta’minlaydi. Eng muhim afzalliklardan biri tezkor qayta aloqa bo‘lib, o‘qituvchi viktorina natijalarini darhol ko‘radi va qaysi so‘z yoki grammatik qoida qiyinchilik tug‘dirganini aniqlaydi. Bu esa formativ baholashni dars davomida amalga oshirish imkonini beradi. J.Harmer ta’kidlaganidek, texnologiya o‘z-o‘zidan natija bermaydi, uning samarasi o‘qituvchi uni qanday pedagogik maqsadda qo‘llashiga bog‘liq [4].

Amaliy misol sifatida 6-sinfda “Food and drinks” mavzusidagi darsni ko‘rib chiqamiz. Dars boshida o‘quvchilar Quizlet kartochkalari yordamida yangi so‘zlar bilan tanishadi va ularning talaffuzini tinglaydi. So‘ngra Kahoot viktorinasi orqali so‘zlar mustahkamlanadi, o‘qituvchi esa natijalar asosida eng ko‘p xato qilingan so‘zlar ustida qo‘shimcha ishlaydi. Asosiy qismda juftlikda “Restoranda buyurtma berish” rolli o‘yini o‘tkaziladi, uyga esa Wordwall’da tayyorlangan grammatik topshiriq beriladi. Shu tarzda bitta dars davomida leksik, grammatik va kommunikativ ko‘nikmalar uyg‘un rivojlantiriladi, raqamli vositalar esa dars maqsadiga xizmat qiladi.

Raqamli vositalarni samarali qo‘llash uchun o‘qituvchi texnologik, pedagogik va fan mazmuniga oid bilimlarini uyg‘unlashtira olishi zarur. P.Mishra va M.Koehler tomonidan ishlab chiqilgan TPACK modeli aynan shu uch bilim

turining integratsiyasini o‘qituvchi kompetensiyasining asosi sifatida ko‘rsatadi [5]. Amaliyotda internet tezligining pastligi, qurilmalar yetishmasligi va dars vaqtining cheklanganligi kabi to‘siqlar uchraydi. Ularni bartaraf etish uchun topshiriqlarni proyektor orqali butun sinf rejimida o‘tkazish, oflayn ishlaydigan vositalardan foydalanish hamda raqamli faoliyatni darsning 10–15 daqiqasi bilan cheklash maqsadga muvofiq.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, interaktiv raqamli platformalar ingliz tili darslarida o‘quvchilar motivatsiyasini oshirish, individual yondashuvni ta’minlash va tezkor baholashni tashkil etishning samarali vositasi hisoblanadi. Biroq ularning samarasi texnologiyaning o‘zi bilan emas, balki o‘qituvchining uni dars maqsadi, o‘quvchilar yoshi va til darajasiga mos holda tanlay olishi bilan belgilanadi. Shu bois o‘qituvchilarning raqamli-metodik tayyorgarligini oshirish va maktablarning texnik bazasini mustahkamlash dolzarb vazifa bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Chet tillarni o‘rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-1875-son qarori. – Toshkent, 2012-yil 10-dekabr.

2. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2012.

3. Hoshimov O‘.H., Yoqubov I.Y. Ingliz tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent, 2003.

4. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. 5th ed. – Harlow: Pearson, 2015.

5. Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // Teachers College Record. – 2006. – Vol. 108, No. 6. – P. 1017–1054.

6. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants // On the Horizon. – 2001. – Vol. 9, No. 5. – P. 1–6.